

Kuntien näkemykset sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta tulevassa sote-rakenteessa

Kyselyn yhteenveto

27.9.2019

KYSELYN PERUSTIEDOT

- Kyselyn vastausaika 11.7.-13.9.2019
- Kysely toteutettiin verkkokyselynä
- 183 kuntaa vastasi, vastausprosentti n. 62 %

alle 5 000 as.	n=61	vastausprosentti n. 49
5 001 - 10 000 as.	n=46	vastausprosentti n. 62
10 001 -20 000 as.	n=29	vastausprosentti n. 71
20 001 - 50 000 as.	n=28	vastausprosentti n. 80
50 001 - 100 000 as.	n=10	vastausprosentti n. 83
yli 100 000 as.	n=9	vastausprosentti 100

KYSYTYT VAIHTOEHDOT

1. Kunnalla olisi **oikeus** tuottaa laissa määriteltyjen kriteerien perusteella tai tietyissä laissa määritellyissä tehtävissä palveluja **ilman, että maakunnalla olisi harkintavaltaa** kunnan roolista palveluntuottajana. Maakunta rahoittaisi palveluja laissa säädettyjen kriteerien perusteella.
2. Kunnalla olisi **mahdollisuus** tuottaa palveluja **maakunnan harkinnan ja maakunnan kanssa tehtävän sopimuksen** perusteella. Korvaus määräytyisi sopimuksen perusteella.
3. Kunnalla olisi laissa säädetty **velvollisuus** tuottaa määriteltyjä palveluja ja korvauksen perusteesta säädettäisiin lailla.
4. Kunnalla olisi **oikeus** (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja **omalla verorahoituksellaan ilman, että maakunta määrittelisi** sen palvelutuotantoa tai maksaisi sille korvausta.

Lisäksi kysyttiin: Ensisijaisuus, mahdollisesti tuotettavat palvelut

KESKEISET HAVAINNOT

- Suurin osa vastaajista haluaa kunnille oikeuden tai mahdollisuuden toimia sote-palveluiden tuottajina.
- Suurin osa kunnista ei kuitenkaan todennäköisesti käyttäisi oikeutta/mahdollisuutta palvelujen tuottamiseen.
- Tapa, jolla oikeus/mahdollisuus toteutettaisiin, vaikuttaa huomattavasti kuntien halukkuuteen tuottaa palveluita.
- Velvoittavaa lainsäädäntöä ei haluta.

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla tulisi olla oikeus/mahdollisuus:

- Kuntien itsemääräämisoikeus ja kunnallinen itsehallinto
- Alueiden ja kuntien erilaisuus vaatii erilaisia ratkaisuja
- Kuntien rooli hyvinvointipalveluissa sekä yhdyspinta-kysymys

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla ei tulisi olla oikeutta/mahdollisuutta:

- Järjestämisvastuun siirtymiseen ja selkeyteen liittyvät haasteet
- Tällöin muodostuvan järjestelmän sekavuus
- Eriarvoistumisen kasvu

Kysymys 1. Tulisiko kunnilla olla **oikeus** tuottaa laissa tarkemmin määriteltyjä sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan palvelutuotantoa, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa **maakunnalla ei olisi oikeutta estää** kuntaa tuottamasta palveluja - **KESKEISET HAVAINNOT**

- Suurin osa kunnista (n. 61 %) haluaa kunnille oikeuden toimia sote-palveluiden tuottajina, ilman että maakunnalla olisi oikeutta tätä estää.
 - Erityisesti pienet kunnat kannattavat vaihtoehtoa, yli 50 000 asukkaan kunnat eivät pidä vaihtoehtoa niin houkuttelevana
 - Kunnista hieman yli kolmasosa todennäköisesti käyttäisi oikeutta tuottamiseen

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla tulisi olla oikeus:

- Kunnille on annettava mahdollisuus itse päättää
- Alueiden ja kuntien erilaisuus vaatii erilaisia ratkaisuja
- Kuntien rooli hyvinvointipalveluissa sekä yhdyspinta-kysymys

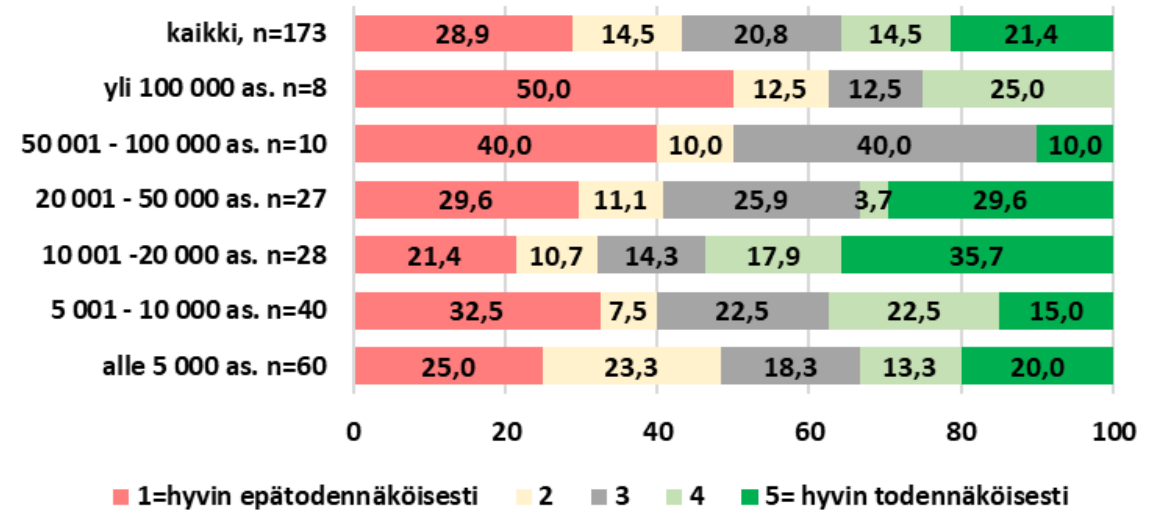
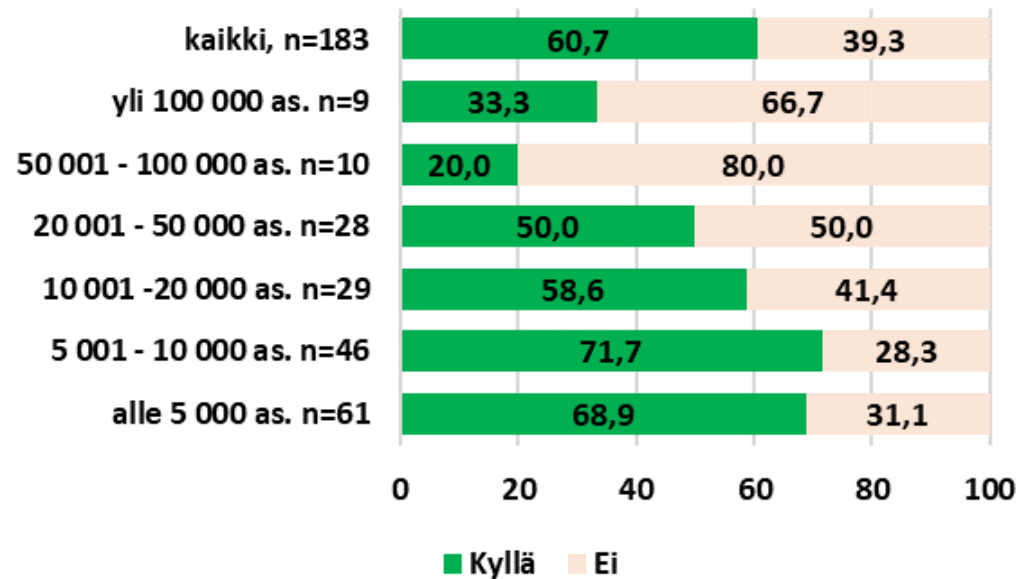
Keskeiset perustelut, miksi kunnilla ei tulisi olla oikeutta:

- Järjestämisvastuun aitoon siirtymiseen liittyvät ongelmat
- Tällöin muodostuvan järjestelmän sekavuus
- Integraatio ei toteudu, jos tuotanto hajoaa monille toimijoille

Kysymys 1. Tulisiko kunnilla olla oikeus tuottaa laissa tarkemmin määriteltyjä sosiaali- ja terveystalvveluja osana maakunnan palvelutuotantoa, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja.

Mikäli kunnilla olisi lain perusteella oikeus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta?

Kysymys 2. Tulisiko kunnalla olla **mahdollisuus** tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan järjestämismvastuulle kuuluvia palveluja? Tässä tapauksessa **maakunta tekee päätöksen** ja solmii **sopimuksen** kunnan kanssa.- **KESKEISET HAVAINNOT**

- Suurin osa kunnista (yli 80 %) haluaa mahdollisuuden kunnille toimia sote-palveluiden tuottajina, laatimalla maakunnan kanssa sopimuksen
 - Kannatus on kaikissa kuntakokoluokissa tasaisen korkea.
 - Alle puolet kunnista kuitenkin todennäköisesti käyttäisi mahdollisuutta – vain kokoluokassa 10 001 – 20 000 as. yli puolet todennäköisesti käyttäisi mahdollisuutta

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla tulisi olla mahdollisuus:

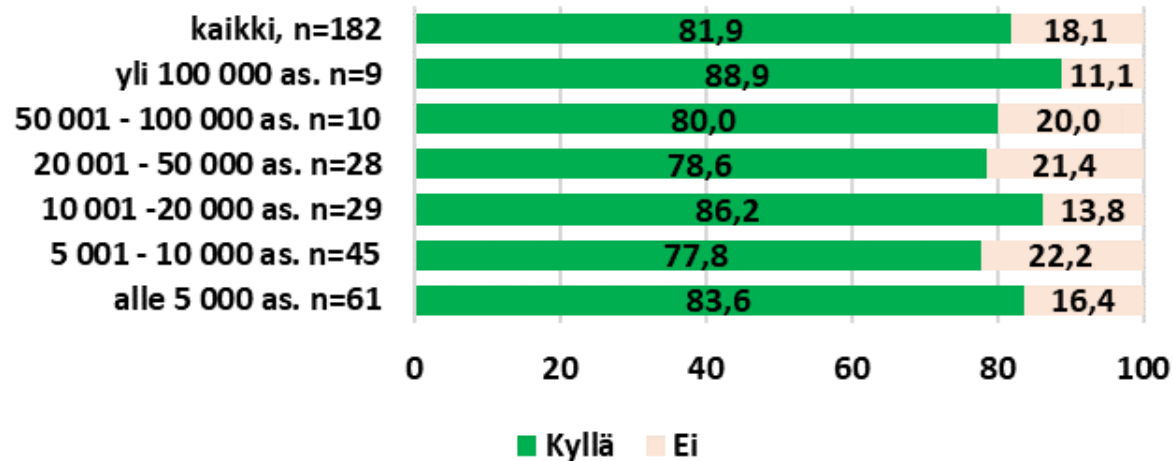
- Järjestämisen kokonaisuus pysyisi maakunnan hallinnassa
- Alueiden ja kuntien erilaisuus vaatii erilaisia ratkaisuja
- Kuntien osaamisen hyödyntäminen palveluntuotannossa, kaikki oppi ei välttämättä siirry maakuntaan

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla ei tulisi olla mahdollisuutta:

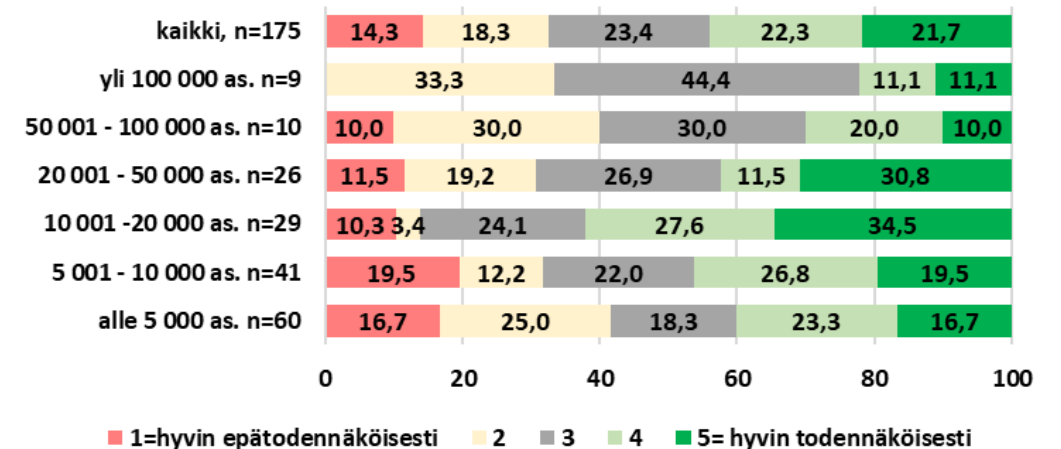
- Muodostuvan järjestelmän sekavuus, jos on useita tuottajia
- Järjestämismvastuun tulee olla selkeä, kuntatuottajuus ei tukisi sitä
- Kunnilla tulisi olla oikeus itse päättää tuottamisestaan ilman maakunnan suostumusta

Kysymys 2. Tulisiko kunnalla olla mahdollisuus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja? Tässä tapauksessa maakunta tekee päätöksen ja solmii sopimuksen kunnan kanssa.

Mikäli kunnilla olisi mahdollisuus tuottaa palveluja, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta?

Kysymys 3. Tulisiko kunnalla olla laissa säädetty **velvollisuus** tuottaa sosiaali- ja terveystalvveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja, eikä kunnilla olisi oikeutta olla tuottamatta palveluja - **KESKEISET HAVAINNOT**

- Suurin osa kunnista (n. 76 %) ei kunnille velvoitetta toimia sote-palveluiden tuottajina.
 - Yli 100 000 as. kaupungeista yksikään ei kannata velvoitetta
 - Muissa kuntakokoluokissa näkemykset ovat suhteellisen tasaisia, hieman alle kolmasosa kannattaa velvollisuutta
 - Tuottamisen todennäköisyyttä ei kysytty, koska kyseessä on lain määrittämä velvoite.

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla tulisi olla velvollisuus:

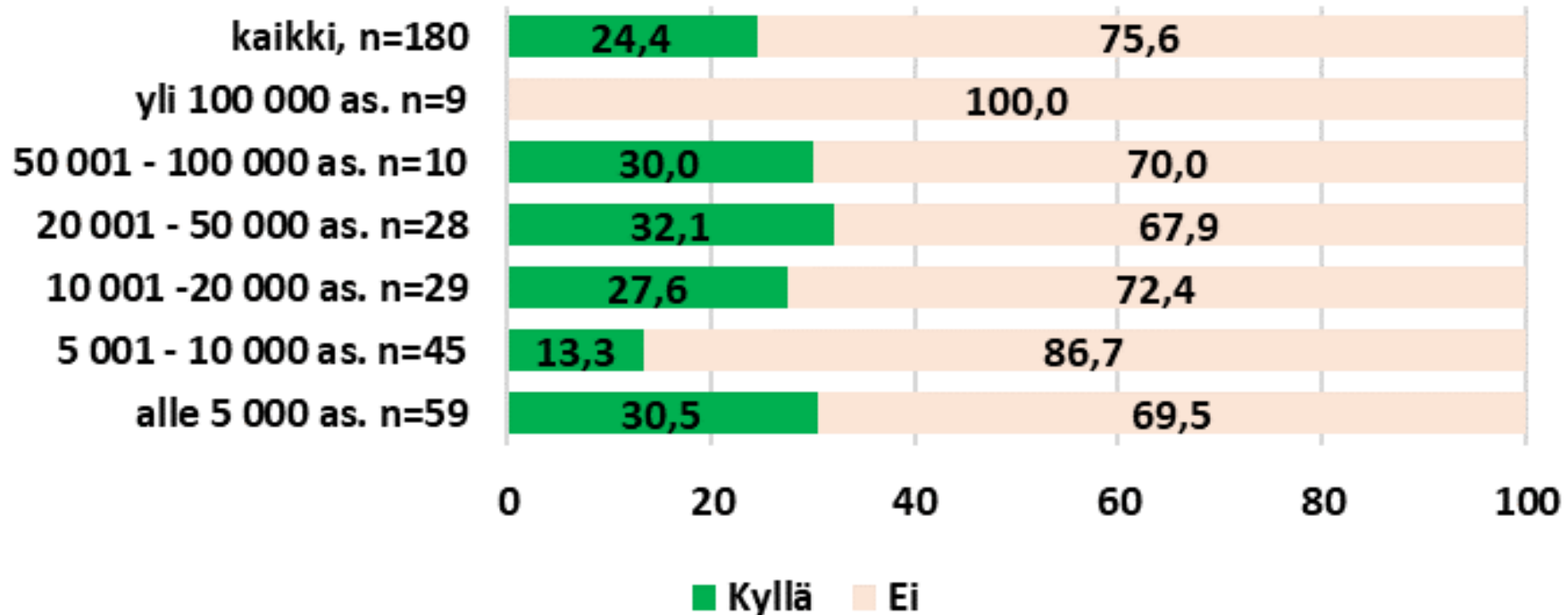
- Kunnilla on jo nykyisinkin lakisääteisiä tehtäviä
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Kunnallinen itsehallinto

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla ei tulisi olla velvoillisuutta:

- Järjestämisvastuun siirtymisen jälkeen ei tulisi olla velvoitetta
- Kunnilla olisi hyvin erilaiset mahdollisuudet selviytyä velvoitteesta, lisäksi eriarvoisuutta
- Ristiriita kunnallisen itsehallinnon kanssa

Kysymys 3. Tulisiko kunnalla olla laissa säädetty **velvollisuus** tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja osana maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja, jolloin kunnille maksettavista korvauksista säädettäisiin lailla? Tässä tapauksessa maakunnalla ei olisi oikeutta estää kuntaa tuottamasta palveluja, eikä kunnilla olisi oikeutta olla tuottamatta palveluja.

Kysymys 4. Tulisiko kunnilla olla maakunnan palvelutuotantoon nähden **oikeus** (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, **ilman maakunnan maksamaa korvausta ja erillään** maakunnan järjestämisvastuusta ja palveluntuotannosta? Tässä tapauksessa palvelut olisivat kunnan omille kuntalaisilleen tarjoamia laissa säädetyn julkisen järjestämisvastuun ulkopuolisia/ylimääräisiä palveluja - **KESKEISET HAVAINNOT**

- Suurin osa kunnista (n. 63 %) haluaa oikeuden kunnille toimia sote-palveluiden tuottajina omalla verorahoituksellaan.
 - Kaikissa kuntakokoluokissa kannatus on yli 50 %.
 - Kunnista kuitenkin vain n. 17 % käyttäisi todennäköisesti oikeutta

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla tulisi olla oikeus:

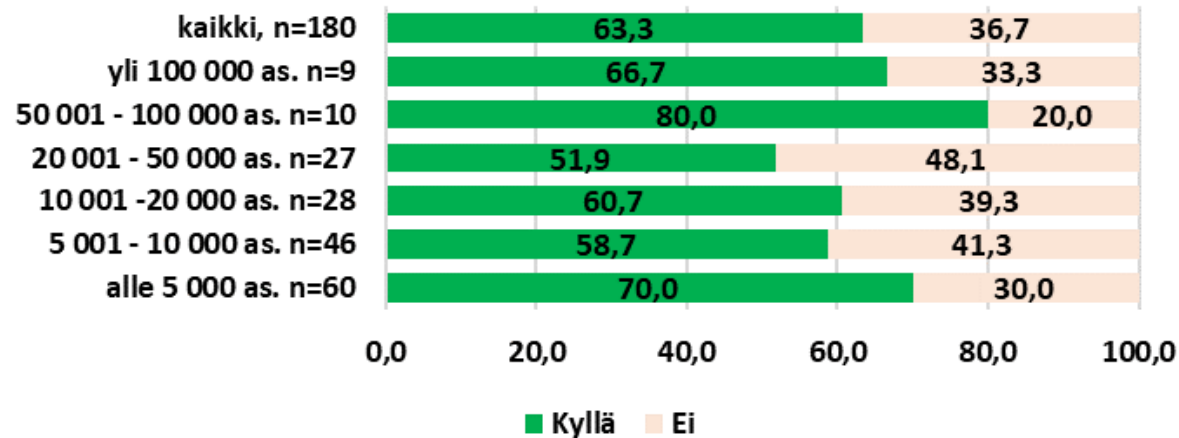
- Kuntien itsehallinnon nojalla oikeutta ei voi rajata pois
- Kunnilla on velvoite tuottaa hyvinvointipalveluita
- Mahdollisuus tuottaa palveluita olisi oltava

Keskeiset perustelut, miksi kunnilla ei tulisi olla oikeutta:

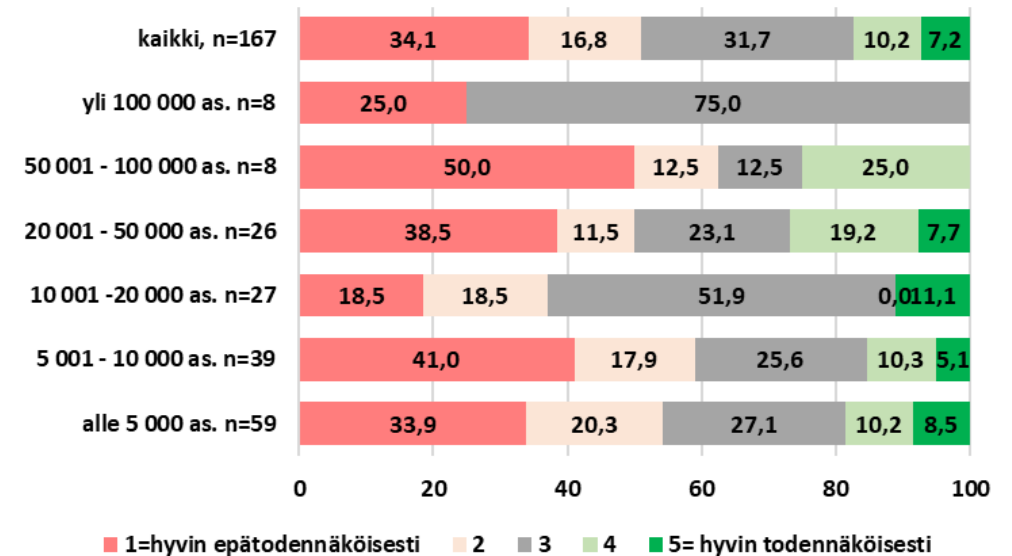
- Eriarvoisuus kasvaisi
- Järjestämisvastuun siirto menettäisi merkityksensä
- Kunnat voivat joka tapauksessa tuottaa hyte-palveluita

Kysymys 4. Tulisiko kunnilla olla maakunnan palvelutuotantoon nähden oikeus (yleisen toimivallan perusteella) tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, ilman maakunnan maksamaa korvausta ja erillään maakunnan järjestämisvastuusta ja palveluntuotannosta? Tässä tapauksessa palvelut olisivat kunnan omille kuntalaisilleen tarjoamia laissa säädetyn julkisen järjestämisvastuun ulkopuolisia/ylimääräisiä palveluja.

Mikäli kunnilla olisi oikeus tuottaa palveluja omalla verorahoituksellaan, kuinka todennäköisesti kuntanne käyttäisi tätä oikeutta?

Mikäli vastasitte johonkin edellä olevista kysymyksistä 1.-4. ”Kyllä”, mitä palveluita katsotte tarkoituksenmukaiseksi kuntien tuottaa ja miksi? **Sosiaalihuolto:**

Palvelu	n	Prosentti
Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen (SHL 9§)	113	75,3 %
Kuntouttavaa työtoimintaa (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta)	97	64,7 %
Oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattoritoimintaa (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki)	88	58,7 %
Palvelujen kehittäminen kasvatuksen tukemiseksi (SHL 10§)	81	54,0 %
Perhetyötä (SHL 18§);	64	42,7 %
Kotipalvelua (SHL 19§);	59	39,3 %
Liikkumista tukevia palveluja (SHL 23§);	59	39,3 %
Sosiaalihuollon ohjaus ja neuvonta (Sosiaalihuoltolaki, SHL 6§)	56	37,3 %
Erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen (SHL 8§)	54	36,0 %
Kotihoitoa (SHL 20§);	53	35,3 %
Asumispalveluja (SHL 21§);	53	35,3 %
Sosiaalista kuntoutusta (SHL 17§);	42	28,0 %
Kasvatus- ja perheneuvontaa (SHL 26§);	41	27,3 %
Sosiaaliohjausta (SHL 16§);	40	26,7 %
Rakenteellinen sosiaalityö (SHL 7§)	35	23,3 %
Sosiaalityötä (SHL 15§);	34	22,7 %
Päihdetyötä (SHL 24§);	28	18,7 %
Kaikkea edellä olevaa	26	17,3 %
Mielenterveystyötä (SHL 25§);	24	16,0 %
Vammaispalveluja (Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain perusteella annettavat palvelut). Voit tarkentaa, mitä vammaispalveluja?	22	14,7 %
Lapsen ja vanhemman välisten tapaamisten valvontaa (SHL 27§);	20	13,3 %

Mikäli vastasitte johonkin edellä olevista kysymyksistä 1.-4. ”Kyllä”, mitä palveluita katsotte tarkoituksenmukaiseksi kuntien tuottaa ja miksi? **Terveydenhuolto**

Palvelu	n	Prosentti
Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnassa (Terveydenhuoltolaki, TervHL 12§)	109	78,99 %
Kouluterveydenhuolto (TervHL 16§)	72	52,17 %
Neuvolapalvelut (TervHL 15§)	53	38,41 %
Terveysneuvonta ja terveystarkastukset (TervHL 13§)	51	36,96 %
Kotisairaanhoido (TervHL 25§)	47	34,06 %
Opiskeluterveydenhuolto (TervHL 17§)	46	33,33 %
Avosairaanhoido: yleislääketieteen alaan kuuluva (TervHL 24§) a) yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi	39	28,26 %
Suun terveydenhuolto (TervHL 26§)	38	27,54 %
Sairaanhoido yleislääkärijohtoisella vuodeosastolla, (TervHL 24§)	30	21,74 %
Mielenterveystyö (TervHL 27§)	30	21,74 %
Päihdetyö (TervHL 28§)	30	21,74 %
Avosairaanhoido: muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, (TervHL 24§) a) muu kuin yleislääketieteen alaan kuuluva, terveydenhuollon ammattihenkilön suorittama, sairauksien tutkimus, toteaminen ja hoito sekä näihin kuuluvat laboratorio- ja kuvantamispalvelut ja kuntoutustarpeen arviointi;	29	21,01 %
Työterveyshuolto (TervHL 18§)	27	19,57 %
Ympäristöterveydenhuolto (TervHL 21§)	25	18,12 %
Seulonnat (TervHL 14§)	24	17,39 %
Lääkinnällinen kuntoutus (TervHL 29§)	23	16,67 %
Kaikkea edellä olevaa	18	13,04 %
Jotain muuta, mitä?	13	9,42 %
Ensihoito, (TervHL 39)	10	7,25 %

VAPAAT KOMMENTIT

Kyselyn yhteydessä oli mahdollisuus yleisellä tasolla kommentoida teemaa ja 105 kuntaa hyödynsi mahdollisuutta

YLEISIMMÄT KOMMENTIT

- **Uudistus pitää saada aikaiseksi**
 - Ilman laajapohjaisen maakuntamallin toteuttamista on hyvin epätodennäköistä, että kunnat selviäisivät tulevista velvoitteistaan. Saumaton ja yhdenmukainen yhteistyö maakunnan ja kuntien kesken on työssä onnistumisen ehdoton edellytys.
- **Lähipalvelut**
 - Kunnat tarvitsevat leveämpiä hartioita sote-palveluiden tuottamiseen. Lähipalvelut ovat kuitenkin kunnille hyvin tärkeitä, joten ne pitäisi turvata. Kunnille pitää mahdollistaa tuottajarooli ja mahdollisuus vaikuttaa omiin lähipalveluihin. Aina unohtuu, että ne ovat myös lähityöpaikkoja ja mahdollisuuksia yrittäjyydelle.
- **Kysymystä ei voi vielä arvioida**
 - Kuntien rooliin sote-palvelujen tuottajina voidaan ottaa kantaa vasta sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveystalouden kokonaisuuden ja lainsäädännön valmistelu etenee ja tiedetään, millaista mallia nykyinen hallitus tulee esittämään.
- **Kuntien erilaisuuden huomioiminen**
 - Tulee mahdollistaa erilaisten järjestämis- ja tuottamisratkaisujen toteuttaminen eri puolella Suomea. Ei ole olemassa yhtä kaikkialla toimivaa ratkaisua.
- **Nykyisten rakenteiden huomioiminen ja kunnallinen itsehallinto**
 - Nykyisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteita tulisi mahdollisuuksien mukaan hyödyntää uudistuksessa ja mahdollistaa kuntien ja kuntayhtymien rooli palveluntuottajina. Perustuslain mukaan kunnilta ei voi kieltää palvelujen tuottamista omalla verorahoituksellaan.

Lisätietoja:

Antti Kuopila

Erityisasiantuntija

Sosiaali- ja terveysministeriö

antti.kuopila@stm.fi

